

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา และปัญหา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในภาคใต้ เริ่มก่อตั้งที่ตำบลรูสมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เมื่อ พ.ศ.2509 ในระยะแรกใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยภาคใต้”(UNIVERSITY OF SOUTHERN THAILAND) ต่อมาในเดือนกันยายน พ.ศ. 2510 มหาวิทยาลัยฯ ได้รับพระราชทานชื่อว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY) ตามพระนามฐานันดรศักดิ์ สมเด็จพระบรมราชชนก เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี : ประวัติความเป็นมา, 2547 : ออนไลน์) และได้เริ่มเปิดสอนนักศึกษาเมื่อปี พ.ศ.2510 จนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยได้ผลิตบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งตลาดแรงงานของบัณฑิตมีทั้งหน่วยงานเอกชน หน่วยงานรัฐบาล และรัฐวิสาหกิจ ซึ่งกระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศโดย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ให้วิสัยทัศน์ไว้ว่าจะ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งสร้างองค์ความรู้ ประยุกต์เทคโนโลยี เพื่อชี้นำและพัฒนาสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นระดับชาติ และนานาชาติ ภายใน พ.ศ.2555 (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี : วิสัยทัศน์และพันธกิจ, 2547 : ออนไลน์)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการผลิตกำลังคนระดับสูง การวิจัยสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งจำเป็นในการเกื้อหนุนให้ประเทศสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นหน้าที่ของทุกสถาบันอุดมศึกษา ที่ต้องตระหนัก เพื่อให้การจัดการอุดมศึกษาสามารถเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพที่จะนำการพัฒนาประเทศ (ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, 2546 : 258) และการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพเป็นภารกิจที่เร่งด่วนที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินการเพราะลักษณะสถาบันอุดมศึกษาที่เหมาะสมในอนาคตอย่างหนึ่ง คือ คุณภาพ (Quality) เนื่องจากสังคมบริโภคสิ่งที่มีคุณภาพมากขึ้น มีกลไกในการตรวจสอบคุณภาพมากขึ้น (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2544 :27)

จากการที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้เปิดสอนทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับสภาพจริงและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ผลิตกำลังคนออกสู่ตลาดแรงงานเป็นจำนวนมาก การตัดสินใจของผู้บริหารระดับอุดมศึกษาในเรื่องกระบวนการวางแผนงานและจัดการหรือบริหารการศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนในสาขาวิชาและระดับการศึกษาต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและได้ผลสมความมุ่งหมายนั้นจะต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอ และรวดเร็วทันเหตุการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร การจัดกิจกรรม และการบริหารจัดการค่าใช้จ่าย และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องพิจารณาในแง่ของการจัดการเรียนการสอน และการจัดหลักสูตรในมหาวิทยาลัยนั้น คือการให้ความสำคัญของระบบการประเมินคุณภาพบัณฑิต ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพที่สำคัญในการประเมินคุณภาพของมหาวิทยาลัย การประเมินคุณภาพบัณฑิตของมหาวิทยาลัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อเป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ ตลอดจนเป็นการค้นหาแนวทางการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรหรือระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพตามทิศทางที่ต้องการ และทุกสาขาวิชาได้ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของคณะต่างๆ คือ มีการปรับปรุง หลักสูตรอย่างน้อยทุกๆ 5 ปี (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2542 : 8) และคุณลักษณะ หรือ คุณสมบัติที่หลักสูตรต่างๆ ได้กำหนดเอาไว้จะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือผู้ใช้ผลผลิตโดยมุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถให้เต็มศักยภาพ มีทักษะเพียงพอ มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีระเบียบวินัย และมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 :2) โดยมีคุณภาพของบัณฑิตของมหาวิทยาลัย ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสะท้อนคุณภาพผลผลิตและแสดงให้เห็นมาตรฐานทางการศึกษาของสถาบัน และการที่ได้ทราบผลการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตแล้วสามารถที่จะนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับหน่วยงานและสังคม โดยเฉพาะในจังหวัดภาคใต้ทั้งหมด กรุงเทพฯและปริมณฑล นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาในด้านการบริการนักศึกษาและการบริหารงานของมหาวิทยาลัยอีกด้วย

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีความสำคัญต่อผู้สำเร็จการศึกษาที่ผู้ประกอบการจะให้ความเชื่อถือและรับเข้าทำงาน ซึ่งเป็นการมองว่าคุณภาพของบัณฑิตจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จะมีความไม่เท่าเทียมกัน สืบเนื่องจากตาราง 1 ตารางวิเคราะห์การทำงานแล้วของบัณฑิตแต่ละสถาบัน ในรุ่นปี พ.ศ. 2544 ดังนี้

ที่	สถาบันอุดมศึกษา	บัณฑิตที่ทำงานแล้ว
1	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	10,953
2	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	7,481
3	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	2,739
4	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2,272
5	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1,991
6	สถาบันเทคโนโลยี ๑ เจ้าคุณทหารลาดกระบัง	1,988
7	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	1,975
	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1,975
8	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1,881
9	มหาวิทยาลัยมหิดล	1,836
10	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1,800
11	มหาวิทยาลัยนเรศวร	1,548
12	สถาบันเทคโนโลยี ๑ พระนครเหนือ	1,541
13	มหาวิทยาลัยบูรพา	1,339
14	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	1,222
15	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	1,087
16	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	862
17	มหาวิทยาลัยศิลปากร	828
18	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	505
19	มหาวิทยาลัยทักษิณ	421
20	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	257

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, รายงานการศึกษาเรื่องภาวะการทำงานทำของบัณฑิตปี พ.ศ. 2544 , หน้า 68-69

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตจากแต่ละสถาบันมีอัตราการทำงานแตกต่างกัน ซึ่งส่วนหนึ่งผู้ประกอบการได้คำนึงถึงชื่อเสียงชื่อของสถาบัน แต่ที่สำคัญคือ คุณภาพของบัณฑิต ซึ่งจะเป็นสิ่งที่รับประกันได้ว่าสถาบันนั้นมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด

จากที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพของบัณฑิต โดยจะประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งที่ชี้วัดคุณภาพของบัณฑิตได้ โดยใช้ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านความรู้ความสามารถพิเศษเป็นหลักในการประเมินผล ครั้งนี้ เนื่องจากการประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่อง จุดแข็ง จุดอ่อน ของระบบ โดยทางมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ในการบุกเบิก แสวงหา ทำนุบำรุงและถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนสร้างเสริมคุณธรรมให้กับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยให้เป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยสติและปัญญา มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ที่จะออกไปประกอบอาชีพ หรือเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ ด้านวิชาการขั้นสูง มีความประพฤติ มีคุณธรรม และในขณะที่เดียวกันก็เป็นผู้ที่รู้จักตนเอง ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นี่คือนิสัยที่มหาวิทยาลัยต่างมุ่งที่จะมอบให้กับนิสิตนักศึกษา โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนและได้รับคำตอบจากผลการวัดและประเมินผล ซึ่งการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตนี้จัดเป็นผลผลิตอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อเป็นการยืนยันถึงคุณภาพของบัณฑิต อันจะนำไปสู่การพัฒนาบัณฑิตและทำให้ทราบว่าผลการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติของบัณฑิตอยู่ในระดับใด มีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด และเป็นแนวทางในการทบทวน ปรับปรุง ตลอดจนวางแผนการผลิตบัณฑิตในรุ่นต่อไปให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันและเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา” ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา ระหว่างด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านความรู้ความสามารถพิเศษ
3. เพื่อรวบรวมผลการเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา

ความสำคัญ และประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีความสำคัญและประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ทราบผลการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา
2. ทราบผลการเปรียบเทียบการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชาในแต่ละด้าน
3. นำผลที่ได้รับจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน และสังคม
4. ได้ข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจและเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคม ในปัจจุบันและเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีเนื้อหาในด้านต่อไปนี้

- ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน
- ด้านความรู้ความสามารถพิเศษ

2. ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2544 - 2545 ซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ในจังหวัดภาคใต้ตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง กรุงเทพฯและเขตปริมณฑล รวมประชากรทั้งสิ้น 222 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2544 – 2545 ซึ่งมีสถานที่ตั้งในจังหวัดภาคใต้ตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง กรุงเทพฯและปริมณฑล ในด้านต่อไปนี้ คือ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านความรู้ความสามารถพิเศษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา ดังนี้

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตให้เกิดผลสำเร็จ ในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านความรู้ความสามารถพิเศษ

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน หมายถึง ลักษณะของบัณฑิตในด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการรู้และเข้าใจในเนื้อหาวิชาพื้นฐานทางวิชาชีพที่เรียนและเนื้อหาวิชาการทั่วไปที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาใช้ในการทำงานได้ด้วยความชำนาญโดยสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ สามารถบูรณาการความรู้ที่ได้จากการศึกษาด้วยตนเองหรือจากการค้นคว้าวิจัย และนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานในอาชีพของตน ได้

ด้านความรู้ความสามารถพิเศษ หมายถึง ลักษณะการกระทำหรือการแสดงออกทางพฤติกรรมของบัณฑิตที่เกี่ยวกับความสามารถในการสนใจใฝ่รู้ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง มีความกระตือรือร้น มีวิจรรย์ญาณ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผลในเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ มีทักษะในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีการบริหารจัดการและวางแผนอย่างเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถทางด้านการวิจัยและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าข้อมูล และการติดต่อสื่อสาร

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้บริหารสูงสุดของสถานประกอบการหรือผู้บริหารสูงสุดของแต่ละฝ่ายที่บัณฑิตทำงานอยู่ทั้งที่เป็นหน่วยงานเอกชน หน่วยงานรัฐบาล และรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีสถานที่ตั้งในจังหวัดภาคใต้ ตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง กรุงเทพฯและปริมณฑล

บัณฑิต หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในระหว่างปีการศึกษา 2544 – 2545 โดยมีสถานที่ทำงานในจังหวัดภาคใต้ ตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง กรุงเทพฯและปริมณฑล

จังหวัดภาคใต้ตอนบน หมายถึง ภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรัง สุราษฎร์ธานี ระนอง ชุมพร

จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง หมายถึง นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล

กรุงเทพฯและปริมณฑล หมายถึง กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐม สมุทรสาคร